

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	182
Land:	Sudan
Kilde:	Landinfo.
Titel:	Temanotat. Sudan: Internt fordrevne i Khartum
Udgivet:	5. november 2009
Optaget på baggrundsmaterialet:	25. februar 2010

Temanotat

Sudan: Internt fordrevne i Khartum

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Sudan: Internt fordrevne i Khartum**

SUMMARY

The civil wars in the Sudan have created millions of displaced people, and it is estimated that between 1.2-1.5 million of the 8 million people living in greater Khartum are IDPs. Many of those who are referred to as IDPs, however, consider themselves to be migrants. It is also difficult to differentiate between IDPs, migrants and other urban poor in the city slums and the areas which are designated as IDP camps by the Sudanese authorities.

No systematic research has ever been made on the situation for IDPs from Darfur living in Khartum. This kind of research would necessarily involve the Sudanese government, and the political sensitivity of the Darfur issue is likely to make such a study difficult. From the sketchy information one can obtain, it seems, however, that the living conditions for IDPs, migrants and others from Darfur are quite similar to those of the urban poor in general. The Sudanese security forces continue to harass and imprison political opponents, including people from Darfur living in Khartum.

SAMMENDRAG

Sudans regionale borgerkriger har forårsaket at landet i dag har verdens største antall internt fordrevne personer. 1,2-1,5 million av de ca. 8 millioner mennesker som bor i Khartum-området antas å være internt fordrevne fra andre regioner. Mange regner seg imidlertid ikke som internt fordrevne, men som innflyttere, og det er for øvrig vanskelig å skille mellom internt fordrevne, migranter og andre fattige i byens slumområder og områdene som er avsatt til internt fordrevne.

Det finnes ingen systematisk undersøkelse av situasjonen for internt fordrevne personer fra Darfur i Khartum. For å få til en slik undersøkelse må myndighetene involveres, og den politisk sensitive situasjonen i Darfur gjør dette svært vanskelig, men levekårene til de internt fordrevne i Khartum er etter alt å dømme overlappende med byens fattige befolkning for øvrig. Politisk opposisjon og organisering blant darfuriere i Khartum kan i likhet med annen regimekritikk medføre reaksjoner fra myndighetene.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn	5
3. Internt fordrevne i Khartum	7
3.1 Migrasjon og sosioøkonomiske forhold	7
3.2 Etnisk og geografisk tilhørighet	8
3.2.1 Internt fordrevne fra Darfur.....	8
3.3 Boområder i Khartum.....	9
3.3.1 Leire eller urban slum?	9
3.4 Levekår	10
3.4.1 Tilgang til offentlige tjenester	11
3.4.2 Sysselsetting og økonomiske forhold.....	11
3.4.3 Diskrimineres internt fordrevne fra Darfur?	12
3.4.4 Tvangsflyttinger og eiendomsrettigheter.....	13
3.5 Sikkerhetsmessige forhold.....	14
3.6 Politisk aktivitet blant personer fra Darfur og myndighetsreaksjoner.....	15
3.6.1 Assosieres de internt fordrevne fra Darfur med opposisjon og væpnede grupper?.....	17
4. Referanser	18

1. INNLEDNING

Dette temanotatet har hovedfokus på situasjonen for internt fordrevne fra Darfur som oppholder seg i Khartum. Informasjonen er basert på ulike skriftlige kilder og en factfinding-reise Landinfo hadde til Khartum i april/mai 2008. Under dette oppholdet møtte vi en rekke representanter for lokale og internasjonale organisasjoner som arbeider med ulike samfunnsforhold og menneskerettighetsspørsmål.¹

Navn og arabiske begreper i notatet er gjengitt med latinske bokstaver i henhold til UDIs mal for transkripsjon av arabisk.

Landinfo vil takke Leif Manger og Gunnar Haaland ved Universitetet i Bergen og staben ved Norges ambassade i Sudan for verdifull hjelp med å identifisere gode møtepartnere og med å organisere møtene som ble avholdt i Khartum april/mai 2008.

2. BAKGRUNN

Sudans regionale borgerkriger har forårsaket at landet i dag har verdens største antall internt fordrevne personer.² De internt fordrevne er i hovedsak ikke samlet i ordinære leire. Derfor eksisterer det ikke nøyaktige tall på internt fordrevne i Sudan, men en sentral kilde på dette området – iDCM (Internal Displacement Monitoring Centre), anslår at antallet pr. januar 2009 var ca. 4,9 millioner (iDCM 2009).

I forbindelse med den første borgerkrigen 1955-1972 flyktet de fleste ut av Sudan til nabolandene. Da borgerkrigen blusset opp igjen i 1983, valgte et stort antall personer å flykte internt i Sudan fremfor å søke tilflukt i nabolandene. Mange av disse tok opphold i området rundt hovedstaden Khartum. På slutten av 1980-tallet var de fleste internt fordrevne som tok opphold i Khartum, personer fra de sørsudanske befolkningsgruppene dinka, shalluk og nuer. Disse hadde flyktet fra arabiske militser som opererte med støtte fra regjeringen for å bekjempe den sørsudanske opprørsbevegelsen Sudan People's Liberation Army, SPLA. De fleste kom hovedsakelig fra Bahr al-Ghazal og Upper Nile, som da var berørt av borgerkrigen.

¹ Alle samtalepartnere ble gjort kjent med at opplysningene ville bli publisert. De fleste samtykket i at opplysningene kunne publiseres, men mange ønsket ikke å bli sitert med navn eller funksjon. Etter avtale med dem refereres de til i anonymisert form, enten som lokal kilde/organisasjon eller internasjonal organisasjon. Enkelte samtalepartnere er også utelatt fra referanselisten for å unngå mulig gjenkjennelse.

² Flyktninghjelpen definerer begrepet slik:

Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem og bosteder på grunn av – eller for å unngå følgene av – væpnede konflikter, situasjoner med generell voldsutøvelse eller menneskerettighetsbrudd samt naturkatastrofer, som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen. (Flyktninghjelpen u.å.).

Internt fordrevne befinner seg i det landet hvor de er statsborgere, og derfor er de også fortsatt statens ansvar. På grunn av suverenitetsprinsippet, har det vært vanskelig for det internasjonale samfunnet å gripe inn i konflikter og hjelpe disse menneskene. Dette endret seg imidlertid noe etter Irak-krisen på begynnelsen av 1990-tallet, da det internasjonale samfunnet – med EU og USA i spissen – etablerte sikre soner for kurdere inne i Irak. Dette var et vendepunkt i hvordan det internasjonale samfunnet tenker om internt fordrevne.

En returhensiktsundersøkelse blant internt fordrevne i Nord-Sudan i 2006 (IOM 2006a og 2006b) viser at 40 % av de internt fordrevne kom fra Sør-Sudan. Nesten 34 % kom fra Sør-Kordofan, mens i underkant av 13 % kom fra de tre Darfur-statene.³

Trusselen om væpnede angrep på sivilbefolkningen har vært hovedårsaken til det store antallet internt fordrevne i Sudan. I løpet av den lange borgerkrigen mellom nord og sør ble sivilbefolkningen utsatt for væpnede angrep fra både regjeringsstyrker, ulike militser og SPLA.

Parallelt med fredsforhandlingene mellom regjeringen i Sudan og SPLA, blusset det i 2003 opp en konflikt i Darfur i Vest-Sudan mellom de ikke-arabiske opprørsgruppene Sudan Liberation Army (SLA) og Justice and Equality Movement (JEM), ulike militsgrupper med arabisk identifisering og sudanske regjeringsstyrker.

Foruten flere hundretusen drepte, er det hittil beregnet at Darfur-konflikten har produsert over to millioner internt fordrevne, mens mer enn 200 000 er flyktninger i nabolandet Tsjad. Rundt en tredel av befolkningen i Darfur er rammet av konflikten.

9. januar 2005 undertegnet den sudanske regjeringen (GoS, Government of Sudan) og SPLM fredsavtalen CPA (Comprehensive Peace Agreement), som markerte avslutningen på borgerkrigen mellom Nord- og Sør-Sudan. Fredsavtalen har ført til at et stort antall internt fordrevne spontant har returnert til sine hjemområder i Sør-Sudan.⁴ United Nations Mission in Sudan (UNMIS), som ble opprettet i mars 2005,⁵ har som én av sine oppgaver å gi støtte til frivillige tilbakevendte internt fordrevne og flyktninger.

Årene med borgerkrig har ødelagt skoler, helsefasiliteter, og vann- og avløpssystemer i Sør-Sudan. Mangelen på boliger og arbeid er også svært stor. På tross av dette rapporterer UNMIS (2009) at mer enn 81 000 internt fordrevne har returnert til Sør-Sudan siden 2005 via organiserte tilbakevendingsprogram.⁶ Totalt anslår man at ca. 2,2 millioner mennesker har returnert til Sør-Sudan siden fredsslutningen, men tallgrunnlaget er svært usikkert (UNMIS 2009). Det betyr at majoriteten av internflyktningene som har vendt hjem, har gjort dette ved egen hjelp. Dette ble også bekreftet av blant annet Flyktninghjelpens stedlige representant i Khartum i møte med Landinfo i mai 2008. De internt fordrevne som har oppholdt seg i Nord-Sudan i en årrekke er imidlertid jevnt over godt integrerte, ikke minst andre

³ Denne intervjuundersøkelsen ble foretatt blant 6 480 husholdninger (totalt 40 048 familiemedlemmer) i 54 lokaliteter i Nord-Sudan., dvs. delstatene al-Gezira, Gedaref, Kassala, Khartum, Nile, Northern, Red Sea, Sennar og White Nile. På grunn av det store antallet internt fordrevne i Khartum ble undersøkelsen der gjennomført i 30 ulike lokaliteter på 10 steder, og representanter for 3 600 husholdninger (med totalt 22 608 familiemedlemmer) ble intervjuet.

⁴ I den politiske rammeavtalen SPLM og den nordsudanske regjeringen undertegnet i juli 2004, sa partene seg enige i at landets internt fordrevne hadde rett til å returnere til sine hjemsteder eller gjenbosette seg i en annen del av landet, med de samme rettigheter som landets øvrige innbyggere (IOM 2006). I undersøkelsen foretatt av IOM i 2006 mht. tilbakevending, opplyste 62,5 % av de spurte at de hadde til hensikt å vende hjem. 25 % opplyste at de ikke ville returnere.

⁵ For en redegjørelse for UNMIS' mandat, se UNMIS u.å.

⁶ I møte med Landinfo i mai 2008 opplyste IOM at de gir praktisk bistand, transport, osv, og har ansvaret for informasjonskampanjer rettet mot leire for internt fordrevne i Khartum. Det har vært gjort to store undersøkelser (2005 og 2006) angående folks ønsker/hensikter i forhold til retur. Det foregår også fremdeles registrering av internt fordrevne som ønsker å returnere ved 35 registreringssentre, og rundt 500 000 er hittil registrert.

generasjon, og dette gjør at færre enn man i utgangspunktet kunne tenke seg faktisk ønsker å returnere.

Tilbakevending eller ikke er ikke bare et tema for flyktingene selv, men også for myndighetene i både sør og nord. I møter med Landinfo i april/mai 2008 viste enkelte kilder til at den sørsudanske regjeringen ønsker at folk med opprinnelse i sør bosatt i Khartum skal flytte sørover, fordi dette vil kunne brukes til å argumentere for større ressurstildeling til sør.

Regimet i nord er, på sin side, usikre på om de ønsker at de internt fordrevne/migrantene i Khartum skal bli eller vende tilbake til sine opprinnelige hjemområder. Hvis de blir, sikrer de et høyt folketall i nord og i Khartum (igjen relevant for ressurstildeling), men samtidig utgjør de en velgermasse hvor det er utbredt med sympati for sørlige partier, som kan føre til at etablerte nordlige politiske partier får en lavere andel av stemmetallene.⁷ Samtidig utgjør de internt fordrevne også en betydelig arbeidskraftsreserve.

Det er foreløpig ingen løsning på konflikten i Darfur, og for øvrig gjør også miljøfaktorer forholdene i regionen vanskelige på sikt – ørkenspredning kan føre til at få, særlig fra Nord-Darfur, har noe å vende tilbake til (intervju internasjonal organisasjon i Khartum, mai 2008).

3. INTERNT FORDREVNE I KHARTUM

3.1 MIGRASJON OG SOSIOØKONOMISKE FORHOLD

Folketallet i Khartum har økt meget raskt de siste 20 årene gjennom innvandring fra landsbygda. Årsakene til migrasjonen er ørkenspredning, hungersnød, ønske om arbeid og bedre livsbetingelser, og konflikter. Tjenestetilbudet og infrastrukturen på landet er dårlig, med små arbeids- og inntektsmulighetene, og Khartum utvikler seg derfor som andre storbyer i den tredje verden, med stor migrasjon fra landsbygda til byen.

I møter med Landinfo i april/mai 2008 delte samtalepartnerne oppfatningen at disse migrantene bosetter seg i slumområdene som tilstøter områdene som er definert av myndighetene som leire for internt fordrevne. Alle påpekte at det er generelt vanskelig å skille mellom internt fordrevne og økonomiske migranter – og som den fremtredende menneskerettighetsaktivisten Azhari al-Hajj sa: “Myndighetene gjør ingen forskjell på disse gruppene, servicenivået er uansett dårlig – også i Khartum.”⁸ Denne situasjonen har ikke endret seg, ifølge en velorientert internasjonal kilde i Khartum (e-post 13. september 2009). Bosettingsmønsteret i Khartum har for øvrig mer med sosialt nivå å gjøre enn etnisitet og regional bakgrunn, og i rike strøk ser man for eksempel ingen etniske skiller. Azhari al-Hajj viste til at det dessuten er en ny tendens med utflytting fra sentrale deler av Khartum til slumområdene rundt

⁷ Nasjonale valg skal etter planen holdes i april 2010 (Hemmer 2009).

⁸ Dette synet deles også av Jacobsen (2008).

byen, fordi økte levekostnader driver folk med dårlig inntekt til å selge eiendommene sine i sentrale områder. Inntektene fra eiendomssalg brukes så for å overleve.⁹ 1,2-1,5 million av de ca. 8 millioner som bor i Khartum-området antas å være internt fordrevne fra andre regioner (iDCM 2008).¹⁰ Mange regner seg imidlertid ikke som internt fordrevne, men som innflyttere, og for øvrig er tallanslagene svært usikre og basert på lite konkret informasjon (intervju med internasjonal organisasjon i Khartum, mai 2008).

3.2 ETNISK OG GEOGRAFISK TILHØRIGHET

De aller fleste av de internt fordrevne i Khartum-området kommer fra de vestlige og sørlige regionene i Sudan, herunder delstatene Kordofan, Bahr al-Ghazal, Darfur, Unity, Nile og Equatoria. De største etniske gruppene blant de internt fordrevne i Khartum er dinka, nuba og fur. Flere kilder poengterte i møter med Landinfo i april/mai 2008 at det har bodd mange fra Darfur-regionen i Khartum siden 1980-tallet, da mange forlot regionen på grunn av tørken. Etter at krigshandlingene blusset opp i 2003 har også mange kommet fra Darfur. Sikre tallanslag er det imidlertid vanskelig å få (se for øvrig neste avsnitt). Arbeidsmigrasjonen fra denne regionen til Khartum har også økt siden grensen mot Libya ble stengt i mai 2003.¹¹

Ifølge IOMs returhensiktsundersøkelse fra 2006 (som er en utvalgsundersøkelse), er 51 % av de internt fordrevne i Khartum menn og 49 % kvinner. Omtrent 30 % er barn under 9 år, og gjennomsnittsalderen ligger på 20 år. Det betyr at svært mange har tilbrakt størstedelen av livet som internt fordrevne.

3.2.1 Internt fordrevne fra Darfur

Det finnes ingen systematisk undersøkelse av situasjonen for personer fra Darfur i Khartum. For å få til en slik undersøkelse må myndighetene involveres, og den politisk sensitive situasjonen i Darfur gjør dette svært vanskelig, ifølge en internasjonal organisasjon Landinfo møtte i april/mai 2008. Returhensiktsundersøkelsene som ble foretatt av IOM i 2005 og 2006 er, i tillegg til en undersøkelse foretatt av Feinstein International Center i 2007 (Jacobsen 2008), de eneste som inneholder informasjon om levekår og enkelte andre forhold for internt fordrevne. Undersøkelsen fra 2006 (en utvalgsundersøkelse foretatt blant 6 480 husholdninger som kan antas å være representativ) viste at ca. 13 % prosent av de internt fordrevne i Khartum kommer fra Darfur. 66 % av de 826 husholdningene fra de tre Darfur-regionene som var omfattet av denne undersøkelsen oppholdt seg i Khartum, og de hadde vært internt fordrevne i gjennomsnittlig 18-21 år (IOM 2006a). Jacobsen (2008) sammenlignet levekårene for et utvalg av internt fordrevne med et utvalg av ikke-internt fordrevne i fire områder i Khartum i mars 2007. 980 husholdninger og totalt 6764 personer ble intervjuet i forbindelse med denne undersøkelsen. Resultatene av denne undersøkelsen er sammenfallende med IOMs undersøkelser.

⁹ Azhari al-Hajj definerte også disse som internt fordrevne.

¹⁰ Innbyggertallet i Khartum varierer avhengig av kilde. iDMC bruker 5 millioner, mens SOAT (2006) bruker 8 millioner.

¹¹ Det finnes ingen offisielle tall på sudanske borgere i Libya, men man anslår at 150 000-250 000 darfuriere oppholder seg legalt og illegalt i Libya. Dette tilsvarer ca. 4 % av befolkningen i Darfur (Young 2007).

At personer fra Darfur ikke utgjør en stor andel av Khartums internt fordrevne, ble også påpekt av Flyktningshjelpens stedlige representant i møte med Landinfo i mai 2008. De færreste har ressurser til å reise fra Darfur til Khartum, og befolkningsøkningen i leirene rundt Khartum har vært liten etter at konflikten startet i Darfur. I likhet med andre samtalepartnere, mente Flyktningshjelpens representant at de som kommer til Khartum stort sett er dem som har kontakter og familie etablert der fra før, mens de store folkeflyttingene skjer inne i Darfur.

Lederen for Darfur Peace Initiative,¹² Dr. Yusuf Bakhit Idris, opplyste i møte med Landinfo i april/mai 2008 at anslagsvis en tredel av de internt fordrevne fra Darfur i Khartum ikke har nær familie/slekt i Khartum. Man finner også en del gatebarn blant disse. Noen av dem har reist til Khartum blant annet fordi de ikke ønsker å delta i militser. Bakhit Idris opplyste dessuten at rundt 300 000 av de anslagsvis 500 000 internt fordrevne familiene fra Darfur oppholder seg i urbane områder, hvorav rundt 32 000 familier¹³ i Khartum/Ummdurman.

Bakhit Idris hevdet at nye internt fordrevne fra Darfur, og særlig fra det sørlige Darfur, daglig ankom Khartum. De fleste darfuriere i Khartum har, ifølge Bakhit Idris, opprinnelsen sin nord og vest i Darfur. Ingen andre kilder har imidlertid kunnet tallfeste hvor mange som har kommet siden 2003.

Det er heller ikke foretatt noen systematisk kartlegging eller registrering av etnisk bakgrunn til de internt fordrevne fra Darfur, men IOMs returhensiktsundersøkelse fra 2006 viser at ca. 52 % av de 826 husholdningene i utvalget av internt fordrevne fra Darfur tilhører fur-gruppen.¹⁴ 4 % var zaghawa og litt i overkant av 6 % var massalit. Kun 3 % tilhørte arabiske stammer.

3.3 BOOMRÅDER I KHARTUM

3.3.1 Leire eller urban slum?

Det er fire områder som formelt er avsatt til internt fordrevne i utkanten av Khartum: Mayo, Jabal Awliyya, Ummdurman as-Salam og Wad al-Bashir. Under Landinfos reise til Khartum i april/mai 2008 fikk vi anledning til å være med IOM til Ummdurman as-Salam.

Det er vanskelig å snakke om leire – verken Ummdurman as-Salam eller de andre områdene er avgrenset, men glir over i den øvrige bebyggelsen. De bærer preg av å være permanente boområder, som skiller seg lite fra den ordinære bebyggelsen i slumområdene rundt hovedstaden. Fattige arabere fra landsbygda i nord har ikke bedre forhold enn dem fra sør, øst eller Darfur.

¹² Darfur Peace Initiative ble, ifølge Bakhit Idris, etablert i 2003 og har som mål å gi bakgrunnsinformasjon til dem som er involvert i Darfur-konflikten. Organisasjonen driver fredsforhandlinger både i og utenfor Darfur. Gruppen har et religiøst utgangspunkt (*Da'wat ahl Allah*, "appell fra Guds folk"), og består av intellektuelle og stammeledere fra Darfur. Organisasjonen har også drevet et program for sosial forsoning mellom fur-stammer og arabiske grupper siden 2005, og har utarbeidet et 135-punktsprogram i forhold til forsoning og konflikter som må løses for å få slutt på voldshandlingene.

¹³ Med en familiestørrelse på ca. 5 personer tilsvarer dette ca. 160 000 personer, ifølge Bakhit Idris.

¹⁴ Antallet husholdninger som ble intervjuet var 830.

I tillegg til de formelt avsatte områdene, er det to store slumområder, Soba Aradi og Hajj Yusif, i tillegg til andre slumområder hvor det bor fattige med ulik bakgrunn. En internasjonal kilde i møte med Landinfo i april/mai 2008 omtalte disse områdene som "low-income high-density areas". Al-Fatih er et annet av disse marginaliserte områdene.

Det er tydelig at myndighetene aktivt forhindrer utbygging av permanente strukturer i både de uoffisielle og offisielle leirene, fordi det vil gjøre dem vanskeligere å stenge når områdene de ligger i eventuelt skal brukes til andre formål. Under besøket i Ummdurman as-Salam, kunne Landinfo se at for eksempel vannledninger var ført frem til utkanten av leiren, men ikke lenger. Innbyggerne i leiren var avhengig av å kjøpe vann som ble fraktet rundt med eselkjerrer. Flyktninghjelpen har heller ikke fått bygge skoler som er mer enn temporære. Gjennomgående finnes det ingen elektrisitetsforsyning i de uformelle leirene. Den generelle tendensen man ser ellers i den tredje verden, hvor slumbyer gradvis får mer permanent struktur, blir, ifølge en internasjonal organisasjon, aktivt forhindret i Khartum (intervju i Khartum april/mai 2008).

3.4 LEVEKÅR

Faktakunnskapen man har om internflyktningenes bakgrunn og levekår er hovedsakelig basert på returhensiktsundersøkelsene foretatt av IOM i 2005 og 2006. Jacobsen (2008) støtter opp under funnene fra disse undersøkelsene. 2005-undersøkelsene tegnet et svært dystert bilde av situasjonen for de internt fordrevne i leirene i Khartum. 80 % av innbyggerne bodde i midlertidige boliger laget av plastikk/presenning og kartong. 2006-undersøkelsen viste en klar forbedring når det gjelder bostandard – ca. 19 % opplyste at de fremdeles bodde i tilsvarende bolig, mens ca. 60 % opplyste at de bodde i bolig bygget av murstein (laget av leire) og ca. 14 % bodde i tradisjonelle jordhytter. Mens bare 10 % av barna fikk tre måltider om dagen i 2005, var andelen i 2006 økt til nesten 30 %, og halvparten av barna fikk to måltider om dagen. (IOM 2006).

For øvrig synes informasjonen å være anekdotisk og basert på inntrykk, ifølge flere av kildene Landinfo møtte i april/mai 2008. Hovedinntrykket, både blant lokale og internasjonale kilder Landinfo møtte i april/mai 2008, er imidlertid at levekårene til internt fordrevne i Khartum er svært overlappende med byens fattige befolkning for øvrig. Jacobsen (2008) påpeker også dette. Dersom man vil gjøre noe med forholdene til internt fordrevne i Khartum, må det skje i sammenheng med en forbedring av forholdene til urbane fattige generelt. Et problem er imidlertid at stadig færre internasjonale bistandsorganisasjoner har prosjekter i Khartum (møte med internasjonal organisasjon, mai 2008).

Dr. Maryam as-Sadiq al-Mahdi¹⁵ forklarte i møte med Landinfo i april/mai 2008 at landets stigende oljeinntekter heller ikke har gitt noen bedring for folk flest. Denne informasjonen bekreftes av uavhengige studier, som hos Sudan-forskeren Medani Mohmed Ahmed:

¹⁵ Maryam as-Sadiq al-Mahdi er utdannet lege, medlem av Umma-partiets politbyrå, pressetalskvinne og ansvarlig for kontakt med andre partier. Hun er datter av partiets leder Sadiq al-Mahdi.

The economic growth has not trickled down to the most needy people and regions. The possible cause is that income inequality is accentuating and the benefits of growth have not been shared by all income classes. Especially the poor have not gained much means by which to improve their welfare conditions. Theirs is a rather vulnerable situation socially, economically and politically throughout the whole country. The country has suffered greatly from civil strife, violent disputes, and internal insecurity in the southern, western and eastern regions (Ahmed 2008, s. 8).

Al-Mahdi mente at middelklassen er blitt borte, og folk flest blir stadig fattigere mens matvarer blir stadig dyrere. En families brødforbruk utgjør en månedlig kostnad på rundt 300 pund, tilsvarende 750 kroner, mens minstelønn ligger på rundt 400 pund, tilsvarende 1000 kroner. Det er riktignok et stadig større antall som får tilgang til utdanning, men nivået på undervisningen er generelt blitt svært dårlig. Når det gjelder helse og levevilkår, ligger Sudan nå på 150. plass av 182 på UNDPs liste (2009) over levekår, mot 173. plass tidligere (UNDP 2008).

3.4.1 Tilgang til offentlige tjenester

Både Flyktninghjelpen¹⁶ og IOM forklarte i møter med Landinfo i april/mai 2008 at man må ha ID-papirer¹⁷ for å få tilgang til offentlige tjenester, særlig gjelder dette skolegang. Helsetjenester, derimot, får folk ofte tilgang til uten papirer.¹⁸ Men både helse- og skoletilbud er begrenset i byens fattige områder, og mangelen på offentlige tjenester i slumområdene gjelder også infrastruktur som vannforsyning, kloakk og elektrisitet. Det finnes for øvrig få helsetilbud fra utenlandske bistandsorganisasjoner rettet mot internt fordrevne i Khartum.

Andre internasjonale og lokale kilder Landinfo møtte i april/mai 2008 viste også til all offentlig transport i Khartum er privatdrevet, og transportutgiftene er høye for folk, siden avstandene mellom hvor folk bor og hvor de jobber er lange.

3.4.2 Sysselsetting og økonomiske forhold

Arbeidsledigheten blant de internt fordrevne i Khartum er høy. Over 80 % av dem er utenfor det formelle arbeidsmarkedet.¹⁹ De som er i arbeid er først og fremst

¹⁶ Flyktninghjelpen har sentre i seks av leirene i Khartum og driver sitt ICLA-program (ICLA står for Information, Counselling and Legal Assistance) rettet mot internt fordrevne. ICLA-programmene i Khartum har fire hovedfokus: juridisk hjelp (noen få saker med konkret rettshjelp), megling, hjelp med å skaffe folk ID-dokumenter og eiendomsrett.

¹⁷ IOMs returhensiktsundersøkelse fra 2006 viser at blant 228 husholdninger fra Sør-Darfur som oppholdt seg i Nord-Sudan hadde 51,8 % statsborgerbevis og 10,5 % ID-kort, mens 22,8 % ikke hadde noen form for identitetsdokumenter. Blant 261 husholdninger fra Nord-Darfur hadde 41 % statsborgerbevis, 20,7 % hadde ID-kort og 26,8 % hadde ingen form for identitetsdokumenter. Blant 337 husholdninger fra Vest-Darfur var antallet relativt likt tallene fra de to øvrige regionene – henholdsvis 47,5 %, 12,8 % og 21 %. Når det gjelder dokumenter i Sudan, se også Landinfo 2008.

¹⁸ Médecins Sans Frontières-Belgia opplyste i møte med Landinfo i mai 2008 at det private helsetilbudet som finnes i Khartum er nesten på høyde med det man finner i europeiske byer. Men tilgangen til det private tilbudet er avgrenset til eliten som kan betale. Det offentlige tilbudet er begrenset, ikke på grunn av tilgang på helsepersonell, men når myndighetene erklærer at ulike behandlingstyper skal være gratis, er det et problem at det ikke følger bevilgninger til provinsene med, og reformene overvåkes ikke. Det er heller ikke klart at folk som behøver øyeblikkelig hjelp, faktisk får det i det offentlige helsevesenet.

¹⁹ 18,4 % har arbeid, 12,5 % er husmødre, 35 % studerer og 20,6 % er under 14 år (IOM 2006)

engasjert i landbrukssektoren, småhandel og bygningsvirksomhet, men mange kvinner med barn har så få inntektsmuligheter at de begynner med ulovlige aktiviteter, som ølbrygging. Det fører ofte til at kvinnene arresteres. Man ser samtidig at internt fordrevne fra Darfur dominerer handelsvirksomheten på markedene i leirene for internt fordrevne rundt Khartum. Ifølge en internasjonal organisasjon (intervju i Khartum april/mai 2008) er det særlig folk fra Darfur med denne bakgrunnen som har mulighet til å huse mer nylig ankomne slektninger fra Darfur.

På tross av ledighet velger mange allikevel å bli i Khartum, og flere av de internasjonale og lokale kildene Landinfo møtte i april/mai 2008 påpekte at de økonomiske mulighetene i Khartum er en viktig årsak til at folk blir – for selv om de er dårlige, oppleves de like fullt som betydelig bedre enn i landet ellers.

Mange av dem som klassifiseres som internt fordrevne i Khartum er dessuten andre generasjon som har vokst opp i byen, og de har dermed ikke noe forhold til foreldrenes opprinnelige hjemsted.

Både utdannings- og arbeidsmulighetene i hovedstaden er under alle omstendigheter langt bedre enn i områdene der foreldrene deres kom fra.²⁰

Myndighetene har heller ingen sterk interesse av å presse disse befolkningsgruppene tilbake til sine opprinnelige hjemsteder, det være seg i Darfur eller andre deler av landet. Disse gruppene utgjør en viktig arbeidskraftsreserve – ikke minst for all byggevirkksomheten i Khartum (intervju med internasjonal organisasjon i Khartum april/mai 2008).

Den generelle økonomiske og sosiale situasjonen må imidlertid betegnes som dårlig, ikke bare for de internt fordrevne i Khartum-området, men også byens fattige ellers. Det er dessuten vanskelig å skille mellom internt fordrevne og andre fattige innbyggere. Ifølge flere internasjonale organisasjoner (møter april/mai 2008) lever internt fordrevne fra Darfur stort sett under samme forhold som fordrevne fra landet ellers, og andre fattige migranter generelt. Dette forholdet bekreftes av en velorientert internasjonal kilde i Khartum i september 2009 (e-post 13. september 2009).

3.4.3 Diskrimineres internt fordrevne fra Darfur?

IOMs representant i Khartum uttalte i møte med Landinfo i mai 2008 at folk fra Darfur har samme tilgang til offentlige tjenester som andre i Khartum. Denne informasjonen ble gjennomgående bekreftet av de andre kildene Landinfo møtte i Khartum i april/mai 2008, og ble stadfestet av en velorientert internasjonal kilde i september 2009 (e-post kommunikasjon 13. september 2009). Menneskerettighetsaktivisten og journalisten Faysal al-Baqir understreket i intervju med Landinfo i mai 2008 at darfuriere ikke diskrimineres i forhold til skolegang og lignende, men påpekte, som de øvrige kildene Landinfo da møtte, at nivået på de offentlige tjenestene er lavere i slumområdene rundt Khartum, der folk fra Darfur stort sett bor, enn i de sentrale delene av byen (intervju i Khartum mai 2008). Men al-Baqir mente

²⁰ Siden det har vært mye ufred i landet, har ikke migranter i Sudan hatt samme muligheter til å holde kontakt med opprinnelsesområdene sine gjennom hjemreiser på den måten som er vanlig i de delene av Afrika hvor migrasjonen skjer under fredeligere forhold.

at det ikke var forskjell i tilgangen til offentlige tjenester mellom internt fordrevne fra Darfur eller andre steder, og andre fattige migranter som hadde reist til hovedstaden av andre årsaker. Samtidig påpekte al-Baqir at politiet ser fattige og marginaliserte grupper generelt som et problem og en sikkerhetstrussel. Marginaliserte som kommer fra områder med aktiv konflikt har det for øvrig mer problematisk enn de som kommer fra områder som er rolige.

Flere kilder gir uttrykk for at de store folkeforflytningene fra sør fra 1983 har endret befolkningssammensetningen i Khartum markant. De lyse Nildal-araberne²¹ har riktignok fortsatt den økonomiske og politiske makten i Sudan, men tallmessig er de i mindretall i Khartum.

De internt fordrevne med lang botid i nord, deriblant de fra sør, er dessuten blitt sterkt arabiserte,²² og det faktum at Khartum har endret seg så kraftig med innvandring fra andre regioner av landet, gjør det vanskelig å identifisere folk som for eksempel darfuriere, og trakassere dem ut fra spesifikk geografisk/etnisk bakgrunn.

3.4.4 Tvangsflyttinger og eiendomsrettigheter

Tvangsflyttinger i stor skala og raseringer av boområder for internt fordrevne, som man så flere eksempler på særlig før 2004, har, ifølge kildene Landinfo møtte i april/mai 2008, ikke forekommet siden mai 2005, da store politistyrker gikk inn i Soba Aradi for tvinge folk ut.²³ De ble møtt med kraftig motstand fra innbyggerne, og forsterkninger fra militæret og sikkerhetsstyrkene ble sendt inn. Størstedelen av vannforsyningene til området ble avstengt og flere hundre ble arrestert (SOAT 2006).

En velorientert internasjonal kilde opplyste for øvrig at lokalmyndighetene har utarbeidet et sett regler – “Guiding principles for relocation” – på bakgrunn av de tidligere tvangsflyttingene. Regelsettet har imidlertid blitt lite brukt etter at guvernøren og FN-systemet undertegnet dem, men tvangsflyttinger som forekommer i dag har lite omfang og er sjeldne.

Flyktningshjelpens representant pekte på at alle leirene ligger på privat eiendom, og konflikter om disse områdene vil derfor oppstå. Tvangsflytting av internt fordrevne og andre fattige er ofte knyttet til uklarheter om eiendomsrett. En annen velorientert internasjonal kilde påpekte også at lovgivningen på eiendomsrett er uklar og lite tilpasset de utfordringene som finnes i Khartum i dag. Når det gjelder etnisitet som et

²¹ Flere kilder opplyste at hudfarge har betydning for sosial anseelse i Sudan. Sudan-eksperten Alex de Waal har beskrevet det slik: “Sociocultural classification based on skin color corresponds closely with power and wealth, and [...] members of the northern establishment justify their dominance with reference to racial categories” (2007, s. 25).

²² Arabisering (arabisk *ta'rib*) er en pågående prosess som begynte for flere hundre år siden. Denne prosessen innebærer en spredning av både arabisk identitet og arabisk språk. På slutten av 1990-tallet var det flere lingvister og andre analytikere som mente at språkkartet i Sudan hadde endret seg på tre måter: flere av de sudanske språkene var i ferd med å dø ut, arabisk erstattet engelsk som det viktigste språket i videregående utdanning og arabisk som talespråk fortsatte sin utbredelse i Darfur, Sør-Sudan og blant sørsudanesere i Khartum-området, samt blant hausa- og fulanitalende immigranter som hadde kommet fra dagens Nord-Nigeria tidlig på 1900-tallet (Sharkey 2007). Den politiske og økonomiske eliten i Sudan består imidlertid av personer fra et lite antall arabiske klaner i Nildalen (Flint & de Waal 2005).

²³ Det er heller ikke rapportert om raseringer eller tvangsflyttinger etter mai 2008.

element når eiendomsrett blir fordelt/omfordelt, mente imidlertid denne kilden at det var vanskelig å vite om dette faktisk var et forhold av betydning.

Fokuset til organisasjonene som er involvert i dette temaet er ikke avgrenset til internt fordrevne eller flyktninger, men omfatter hele den urbane fattige befolkningen, fordi spørsmålene er knyttet til generell byutvikling. Flere kilder Landinfo møtte i april/mai 2008 mente forøvrig at bruk av flytting som virkemiddel i byutviklingen i Khartum utvilsomt er nødvendig, men dette må skje på en måte som også ivaretar befolkningens behov.

3.5 SIKKERHETSMESSIGE FORHOLD

10. mai 2008 tok ca. 1000 væpnede JEM-soldater seg inn i Ummdurman, og det brøt ut kraftige kamper mellom regjeringssoldater og opprørere flere steder i Ummdurman og enkelte steder i det sentrale Khartum. Kuppforsøket mislyktes, og man anslår at ca. 60 personer ble drept i sammenstøtene. Myndighetene erklærte portforbud til 12. mai 2008, og i kjølvannet av angrepet ble anslagsvis 1000 personer arrestert. Majoriteten av disse tilhørte zaghawa-stammen, og det var klare indikasjoner på at sikkerhetsstyrkene aksjonerte målrettet mot nettopp medlemmer av denne befolkningsgruppen, fordi hovedtyngden av JEMs medlemmer og støttespillere er zaghawa (internasjonal organisasjon, e-post 3. september 2009; UN Security Council 2009; HRW 2009).²⁴

Per september 2009 var det ikke rapportert om nye arrestasjoner av zaghawa, men en del av dem som ble arrestert etter angrepet i mai 2008 sitter fortsatt fengslet uten tiltale eller dom (e-post, internasjonal observatør 13. september 2009). Majoriteten av dem som ble arrestert i kjølvannet av JEM-aksjonen er løslatt. Imidlertid er en rekke dødsdommer avsagt, og spesialrapportøren for menneskerettighetssituasjonen i Sudan påpeker følgende i sin rapport fra juni 2009:

The human rights consequences of the 10 May 2008 attack on Omdurman, Khartoum, by the Darfur based Justice and Equality Movement (JEM) continue to be felt. The recent announcement of death sentences following unfair trials for a further 41 alleged JEM combatants brings the total number of such death sentence cases to 91 as of May 2009. Trials of 31 others are ongoing and an unknown number of others continue to be detained without charge (OHCHR 2009, s. 4).

Ifølge en meget velorientert observatør er 104 personer domfelt per september 2009, og av disse har 103 fått dødsstraff. Ni saker verserer fortsatt for domstolene. og

²⁴ Amnesty International rapporterte i 2004 at arrestasjoner av personer fra Darfur som oppholdt seg i Khartum hadde funnet sted rutinemessig siden 2002. Ifølge AI risikerte personer fra Darfur å bli arrestert alene på grunn av tilhørighet til en av de etniske gruppene som er representert i de væpnede opposisjonsgruppene i Darfur (zaghawa, fur, masalit og andre små etniske befolkningsgrupper), eller til familier som nyter en viss sosial status i disse gruppene. Arrestasjonene som AI refererte til, viste imidlertid at mange av de arresterte personene var studenter, advokater eller menneskerettighetsforkjempere. Ifølge AI ble noen av de arresterte utsatt for tortur og var fengslet i flere måneder uten tiltale og dom.

Den sudanske menneskerettighetsorganisasjonen Sudan Organisation Against Torture (SOAT 2004) rapporterte, i likhet med Amnesty International, om arrestasjoner av studenter og andre personer fra Darfur som oppholdt seg i Khartum. Landinfo fikk dessuten bekreftet av kildene i Khartum i april/mai 2008 at det har vært arrestasjoner av darfuriere i løpet av de senere årene, for eksempel ved mistanke om samarbeid med opprørsbevegelser, selv om rapporteringene om arrestasjoner og overgrep mot personer fra Darfur som har opphold i Khartum var relativt få frem til JEM-aksjonen mot Ummdurman i mai 2008.

myndighetene har tilkjennegitt at anslagsvis ti personer fortsatt sitter fengslet uten tiltale eller domfellelse (e-post 13. september 2009). Myndighetene har for øvrig ikke gjort rede for skjebnen til ytterligere 200 personer som skal ha blitt arrestert etter angrepet i mai 2008 (HRW 2009).

Mange av de arresterte satt fengslet i inntil ett år uten tiltale. Enkelte ble løslatt på prøve, og hadde meldeplikt hos politiet. Flere av dem som ble løslatt uten vilkår skal ha gitt uttrykk for at de fryktet ny fengsling, fordi trusler om dette ble fremsatt under oppholdet i fengslet.

Noen av de arresterte hadde også tidligere vært i forvaring uten tiltale eller dom.

Angrepet i Ummdurman kom som en overraskelse på de fleste. Verken borgerkrigen mellom nord og sør eller Darfur-konflikten har tidligere ført til lignende væpnede konfrontasjoner i hovedstaden, hvor sikkerheten generelt sett har blitt ansett som god.²⁵

Slumområdene i Khartum har imidlertid i likhet med slumområder i de aller fleste land sikkerhetsproblemer på grunn av kriminalitet, men Darfur-aktivisten Dr. Yusif Bakhit Idris poengterte at det sentrale Khartum er svært trygt.

Sikkerheten i de offisielle leirene for de internt fordrevne og de andre slumområdene i byen ivaretas for øvrig i stor grad av innbyggerne selv. Flyktningshjelpens representant forklarte at myndighetene er lite involvert i lov og orden i disse områdene, hvor folk i stor grad ordner sin egen justis.

Menneskerettighetsaktivisten og journalisten Faysal al-Baqir uttalte til Landinfo i mai 2008 at den personlige sikkerheten til folk fra Darfur som oppholder seg i Khartum generelt er bedre der enn i Darfur. Riktignok er politisk aktive og ledere mer utsatt enn andre for problemer fra myndighetene, men for folk flest er det ordinær kriminalitet som kan skape vansker. Dette inntrykket ble bekreftet av andre kilder Landinfo møtte i mai 2008, men Flyktningshjelpens representant opplyste at særlig darfuriere som mangler ID-papirer er utsatt for trakassering av politiet. Flyktningshjelpen samarbeider imidlertid med sudanske myndigheter i forhold til å skaffe folk denne type dokumenter innenfor sitt ICLA-prosjekt.²⁶ Mangel på identitetsdokumenter er, ifølge en annen internasjonal organisasjon Landinfo møtte, for øvrig ikke et fenomen som primært gjelder internt fordrevne, men omfatter hele den fattige bybefolkningen.

3.6 POLITISK AKTIVITET BLANT PERSONER FRA DARFUR OG MYNDIGHETSREAKSJONER

Politisk aktivitet, regimekritikk og forsøk på organisering og samling av opposisjonelle krefter møtes med sterke myndighetsreaksjoner:

Members of several political and opposition groups from around the country, as well as those associated with such groups, have also been arbitrarily

²⁵ Amerikansk UD har omtalt en aksjon i Ummdurman i mars 2007 hvor 13 personer, hvorav tre politimenn, ble drept (US State Department 2008). I møtene Landinfo hadde i april/mai 2008 forklarte blant andre Dr. Yusuf Bakhit Idris at åstedet for aktuelle hendelsen var et gjestehus for kommandanter i Minni Minnawis SLA som var blitt skadet i krigen. Hele hendelsen skyldtes en misforståelse hvor en vakt misforsto en politimann, det ble skyting og hele situasjonen utartet. Årsaken til at politiet oppsøkte gjestehuset var blant annet at det forelå en avtale om at det ikke skulle oppbevares våpen der, og politiet ville sjekke at den ble overholdt.

²⁶ Se fotnote 16.

arrested and detained by the NISS in connection with their public political activities and expression of views [...] An increased number of arbitrary arrests and detention, incommunicado detention and alleged torture of human rights defenders and humanitarian workers were documented in northern Sudan, particularly after the ICC announcement on 4 March 2009 (OHCHR 2009, s. 9).

Dette dystre bildet bekreftes blant annet av en velorientert internasjonal observatør i Khartum (e-post 13.september 2009). Enkelte grupper og personer er utsatt for reaksjoner fra myndighetenes side. Samtidig er ikke myndighetenes reaksjoner mot opposisjonelle fra Darfur vesensforskjellige fra de overgrepene og reaksjonene andre opposisjonelle blir møtt med. Sudanske myndigheter fokuserer på politiske aktive og profilerte regimekritikere, det vil si menneskerettighetsaktivister, journalister, studenter og de som støtter den internasjonale strafferettsdomstolens siktelse mot president Bashir, personer med faktisk eller antatt tilhørighet til væpnede grupper og deres familiemedlemmer, uavhengig av deres etnisitet eller regionale tilhørighet. Det er først og fremst vedkommendes egne handlinger, og politiske tilknytning, som avgjør om han eller hun møtes med reaksjoner, ikke etnisk bakgrunn. Men politisk tilhørighet følger ofte etniske skillelinjer i Sudan, og mange darfuriere med ikke-arabisk bakgrunn er motstandere av dagens regime og støtter eksempelvis ICC-siktelsen mot president Bashir. På grunn av dette, og fordi den væpnede motstanden mot regimet i dag kommer fra Darfur-baserte ikke-arabiske grupper, rammes tidvis også medlemmer av de etniske gruppene som tar del i disse gruppene. Ifølge samme kilde er imidlertid ingen spesiell etnisk gruppe i dag mål for myndighetsaksjoner. Den situasjonen kan imidlertid, avhengig av politiske omstendigheter, forandre seg. Ifølge samme kilde har en del studenter fra Darfur forlatt Khartum etter trusler om arrestasjon eller andre represalier. Dette var studenter som enten hadde vært aktive i studentgrupper med tilknytning til opprørsgrupper i Darfur, eller personer som hadde blitt arrestert etter JEMs angrep og som senere var løslatt.

En velorientert lokal kilde Landinfo møtte i Khartum i april 2008 forklarte at sikkerhetstjenesten (*al-Amn al-'Amm*) har en egen "stammeenhet" (*tribal branch – Idarat al-qaba'il*) som har oversikt over intellektuelle og politisk aktive darfuriere, og regimekritikere fra andre deler av landet. Arrestasjonene som skjer er svært målrettede, og både de lokale og de internasjonale representantene Landinfo møtte var entydige i at bruken av tortur er utstrakt i sudanske fengsler og forvaringssteder. Hvor lenge folk sitter fengslet varierer, og de arrestertes pårørende får ikke beskjed om verken arrestasjon eller fengslingssted (se også HRW 2008a).

Darfur-aktivisten Dr Yusif Bakhit Idris la i møte med Landinfo i Khartum i april 2008 vekt på at folk fra Darfur historisk sett har vært overrepresentert blant studentaktivister og politiske ledere i studentmiljøer. Han understreket samtidig at det er mer studentenes politiske aktivitet generelt som er problematisk i myndighetenes øyne, enn det at studenter fra Darfur er overrepresentert blant de politisk aktive studentene. Darfur-konflikten dominerer de politiske demonstrasjonene som studentene i Khartum organiserer, mens andre politiske temaer er langt mindre aktuelle. Studentene er imidlertid også opptatt av andre spørsmål, som

problemer med betaling av studieplasser,²⁷ og tilgang på studentboliger m.v., men disse temaene har ikke tilsvarende mobiliseringskraft som Darfur-konflikten. Menneskerettighetsaktivisten Azhari al-Hajj mente at majoriteten av darfuriere, og ikke bare folk med fur-bakgrunn, støtter SLA-Abdalwahid,²⁸ som myndighetene har forsøkt å skandalisere på bakgrunn av uttalelser han har kommet med om at han skal åpne kontor i Israel (intervju i Khartum 29. april 2008).²⁹

3.6.1 Assosieres de internt fordrevne fra Darfur med opposisjon og væpnede grupper?

Stort sett alle de rapporterte tilfellene av arrestasjoner og/eller andre overgrep gjelder personer som er profilerte menneskerettighetsforkjempere eller politisk opposisjonelle. Dette bildet ble i hovedsak bekreftet av de kildene Landinfo møtte i Khartum i april/mai 2008 og senere informasjon (se ovenfor). Arrestasjoner eller andre former for overgrep mot personer fra Darfur som oppholder seg i Khartum alene på grunn av tilhørighet til Darfur, eller til en av de etniske befolkningsgruppene i Darfur-regionen, synes ikke å være en aktuell problemstilling. Det er også på det rene at personer som deltar aktivt i ulike former for opposisjonell virksomhet mot regjeringen overvåkes. Arrestasjonene etter JEM-angrepet i mai bekrefter at myndighetene aksjonerer målrettet.³⁰

Politisk aktive studenter utsettes også for beskyldninger om støtte til opprørsbevegelser, og det er utvilsomt stor sympati for opprørsgruppene blant studentene fra Darfur.

Det kan ikke utelukkes at det forekommer arrestasjoner og overgrep som ikke innrapporteres. Men i lys av den internasjonale tilstedeværelsen i Khartum, og det forhold at flere nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner opererer relativt fritt i hovedstaden, har det imidlertid formodningen mot seg at omfanget av slike overgrep vil være omfattende. Det er heller ikke noe som tyder på at det generelt sett foregår underrapportering av overgrep mot personer fra Darfur som har opphold i Khartum.

²⁷ Studieplasser ved universitetene i Khartum finansieres av delstatsmyndighetene. De er alltid på etterskudd med overføringene, noe som kan føre til at studenter fra provinsene ikke får gått opp til eksamen, osv. Dette bidrar til generell misnøye hos studenter på statlige universiteter. Darfuriere har sjelden midler til å kunne gå på private universiteter og høyskoler.

²⁸ Abdalwahid Mohammad al-Nur var, sammen med Minni Minawi, leder av SLA til oktober/november 2005. Etter interne splittelser i bevegelsen dannet Abdalwahid en egen fraksjon. Se Landinfo 2007 for mer informasjon.

²⁹ Dette har sannsynligvis sammenheng med at en hel del sudanske flyktninger har søkt asyl i Israel.

³⁰ FN rapporterte også i mars 2008 at en rekke darfuriere i Khartum med antatt tilknytning til SLA-Abdel Wahid var blitt arrestert høsten 2007 (OHCHR 2008). Se også HRW 2008a for dokumentasjon av myndighetenes aksjoner i etterkant av JEM-angrepet.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2004, 2. desember). *Sudan. No one to complain to: No respite for the victims, impunity for the perpetrators*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR54/138/2004/en> [lastet ned 5. november 2009]
- Ahmed, M.M. (2008). *Can the Sudan achieve the MDGs given its past and present expenditures allocation patterns?* Bergen: Chr. Michelsen Institute. Tilgjengelig fra <http://www.cmi.no/publications/publication/?3079=can-the-sudan-achieve-the-mdgs-given-its-past-and> [lastet ned 5. november 2009]
- Flint, J & De Waal, A. (2005). *Darfur. A short history of a long war*. London/New York: Zed Books.
- Flyktninghjelpen (u.å.). *Oversikt over viktige begreper*. Oslo: Flyktninghjelpen. Tilgjengelig fra <http://www.flyktninghjelpen.no/?aid=9073424> [lastet ned 5. november 2009]
- Hemmer, J. (2009, september). *Ticking the box: elections in Sudan*. The Hague: 'Clingendael', Conflict Research Unit, Netherlands Institute for International Relations. Tilgjengelig fra http://www.humansecuritygateway.info/documents/CLINGENDAEL_ElectionInSudan.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- HRW, dvs Human Rights Watch (2008a, 17. juni). *Crackdown in Khartoum. Mass arrests, torture, and disappearances since the May 10 attack*. New York: HRW. Tilgjengelig fra: <http://hrw.org/reports/2008/darfur0608/> [lastet ned 21. september 2009]
- HRW (2008b, 25. juni). *Sudan: End unfair trials. Special trials of defendants in May 10 attack violate international standards*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://hrw.org/english/docs/2008/06/25/sudan19200.htm> [lastet ned 5. november 2009]
- HRW (2009, oktober). *The way forward. Ending human rights abuses and repression across Sudan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/sudan1009web_0.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- iDMC, dvs. Internal Displacement Monitoring Center (2005). *Subsistence needs. Mortality near emergency threshold in Khartoum IDP camps*. Geneve: iDMC. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/idmc/website/countries.nsf/\(httpEnvelopes\)/C2D78A5EDD4BB4C5802570B8005AA91F?OpenDocument](http://www.internal-displacement.org/idmc/website/countries.nsf/(httpEnvelopes)/C2D78A5EDD4BB4C5802570B8005AA91F?OpenDocument) [lastet ned 5. november 2009]
- iDMC (2006, september). *Patterns of return and resettlement. Return intentions of the displaced in North Sudan*. Geneve: iDMC. Tilgjengelig fra <http://www.internal->

[displacement.org/idmc/website/countries.nsf/\(httpEnvelopes\)/0BEE7E2CE28C625FC1257324004733BB?OpenDocument](http://displacement.org/idmc/website/countries.nsf/(httpEnvelopes)/0BEE7E2CE28C625FC1257324004733BB?OpenDocument) [lastet ned 5. november 2009]

- iDMC (2009, 26. mai). *Estimates for the total number of IDPs for all of Sudan (as of January 2009)*. Geneve: iDMC. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/idmc/website/countries.nsf/\(httpEnvelopes\)/0026B2F86813855FC1257570006185A0?OpenDocument](http://www.internal-displacement.org/idmc/website/countries.nsf/(httpEnvelopes)/0026B2F86813855FC1257570006185A0?OpenDocument) [lastet ned 5. november 2009]
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2006a, september). *IDP intentions survey North Sudan 2006. Survey results. Vol. 1-3*. Khartum: IOM.
- IOM (2006b, september). *IDP intentions survey North Sudan 2006. Area of origin is Darfur. Statistical tables*. Khartum: IOM.
- Jacobsen, K. (2008, august). *Internal displacement to urban areas: The Tufts IDMC profiling study. Khartoum, Sudan: Case 1*. Medford/ Geneve: Feinstein International Center/iDMC. Tilgjengelig fra [http://www.reliefweb.int/rw/RWFiles2008.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/AMMF-7HAHYW-full_report.pdf/\\$File/full_report.pdf](http://www.reliefweb.int/rw/RWFiles2008.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/AMMF-7HAHYW-full_report.pdf/$File/full_report.pdf) [lastet ned 5. november 2009]
- Landinfo (2007, oktober). *Temanotat: Opprørsbevegelser i Darfur*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/624/1/624_1.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- Landinfo (2008, 4. februar). *Temanotat: Dokumenter i Somalia og Sudan*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/684/1/684_1.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- OHCHR, dvs. Office of the High Commissioner for Human Rights (2008, 28. november). *Tenth periodic report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in the Sudan. Arbitrary arrest and detention committed by national security, military and police*. New York: OHCHR. Tilgjengelig fra <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/10thOHCHR28nov08.pdf> [lastet ned 5. november 2009]
- OHCHR (2009, juni). *Report of the special rapporteur on the situation of human rights in the Sudan, Sima Samar*. New York: OHCHR. Tilgjengelig fra http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/11session/A.HRC.11.14_AUV.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- Sharkey, H.J. (2007). Arab identity and ideology in Sudan: The politics of language, ethnicity, and race. *African Affairs* 107/426, 21-43. Tilgjengelig fra <http://afraf.oxfordjournals.org/cgi/reprint/107/426/21> [lastet ned 5. november 2009]
- SOAT, dvs. Sudanese Organisation Against Torture (2004, 20. oktober). *Arrests and torture of Darfurian students*. Khartum: SOAT. Tilgjengelig fra http://www.soatsudan.org/press_releases/Arrests%20and%20torture%20of%20Darfurian%20Students-%2020%20Oct%202004.asp [nedlastet 19. juli 2008]
- SOAT (2006, mars). *Annual Human Rights Report on Sudan. March 2005-March 2006*. Khartum: SOAT. Tilgjengelig fra

<http://www.soatsudan.org/Human%20Rights%20Reports/Human%20Rights%20Situation%20in%20Sudan,%20March%202005%20-%20March%202006.pdf> [nedlastet 21. juli 2008]

- SOAT (2008, 23. mai). *Human rights alert: Reported transfers of large numbers of prisoners to East Sudan following mass arrests in and around Khartum*. Khartum: SOAT. Tilgjengelig fra <http://www.soatsudan.org/Human%20Rights%20Alerts%20and%20Miscellaneous%20Documents%202008/Human%20Rights%20Alert%2023,5,08.pdf> [lastet ned 23.juli 2008]
- UNDP, dvs. United Nations Development Program (2008). *Human development report 2007/2008*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-2008/> [lastet ned 5. november 2009]
- UNDP (2009). *Human development report 2009*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- UNMIS, dvs. United Nations Mission in Sudan (u.å.). Sudan – UNMIS – Mandate. Khartum: UNMIS. Tilgjengelig fra <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmis/mandate.html> [lastet ned 5. november 2009]
- UNMIS (2009, juli). *Sudan IDP & Refugee Returns, Reintegration Operations. Statistical Overview*. Khartum: UNMIS. Tilgjengelig fra [http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/\(httpDocuments\)/2438EC6181633900C1257615003A204E/\\$file/Overview+Returns+June09.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004CE90B/(httpDocuments)/2438EC6181633900C1257615003A204E/$file/Overview+Returns+June09.pdf) [lastet ned 5. november 2009]
- UN Security Council (2009, 14. juli). *Report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Sudan*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2009/357 [lastet ned 5. november 2009]
- US State Department (2009, 25. februar). *2008 country reports on human rights practices: Sudan*. Washington DC: US State Department. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/af/119026.htm> [lastet ned 5. november 2009]
- Young, H. (2007). Darfur livelihoods and Libya: Trade, migration and remittance flows in times of conflict and crisis. *International Migration Review* 41(4), 826-849. Utdrag tilgjengelig fra http://web.mit.edu/cis/www/migration/dec05workshop/presentations/Young_dec9_2005_CIS.pdf [lastet ned 5. november 2009]
- De Waal, A. (2007). Sudan: The turbulent state. I: Alex de Waal (Ed.), *War in Darfur and the search for peace*. Harvard: Global Equity Initiative, 1-38.

Muntlige kilder

- al-Hajj, Azhari. Menneskerettighetsaktivist. Intervju i Khartum 29. april 2008.
- al-Baqir, Faysal. Journalist og menneskerettighetsaktivist. Intervju i Khartum 29. april 2008.
- al-Mahdi, Dr. Maryam as-Sadiq. Umma-partiet. Intervju i Khartum 1. mai 2008.
- Flyktningshjelpen, ved Alexander Jones, Country Director. Intervju i Khartum 5. mai 2008.
- Idris, Dr. Yusif Bakhit. Tidligere guvernør i Darfur og leder av Darfur Peace Initiative. Intervju i Khartum 30. april 2008.
- Internasjonal organisasjon. E-post 13. september 2009.
- IOM, ved Mario Tavalaj, Chief of Mission. Intervju i Khartum 3. mai 2008.